

PETRI MO-
CHII SENENSIS DE
CRUCIATV EXILIOQVE CV-

pidinis ad Andream Priolum Patritium Ve-
netum dialogus oppidò quàm elegans.

PARISIIS

In officina Christiani Wecheli, sub scuto
Basiliensi in uico Iacobeo. Anno
M, D, XXXVII.

ARGUMENTVM
DIALOGI.

Capitur Cupido iuuentutis corruptor, uinctur, & ad palum ligatur. Populus omnis ad optatum conspectum effusus occurrit. Accusatur Cupido, eiusque ingratitude enarrantur, & mala. Ducitur uinctus ad supplicium, ita iubente tribunicia potestate, qui ad iudices conuersus, ut se defenderet, luculentam habuit orationem. Demulsero Cupidinis uerba tribunos. Fremit populus, in diuersa uota scissus. Virginum, & matronarum ordo, salutem Cupidini exorat. Senes, debiles, transformati, & hypocrita custodē auro corrumpentes, Cupidinis mortem procurant. Tideus, Tibullus, Catullus, Paris, Cynthius, & Patroclus in Cupidinem uiriliter pugnant. Scipio, Hannibal, Pyrrhus, Democritus, Antigonus, & Diomedes arma in fauorem Cupidinis assumentes, eius liberationi student. Mulieres extremam Cupidinis sortem miserantes, pectora palmulis pulsant. Mulierum una ad alias conuersa, orationem habet. Fit belli cōflictus, & ob incertitudinem euētus belli, res deducitur ad arbitros. Soluitur Cupido, & ad iudicium ducitur. Quidam contra Cupidinem orationem habet, & furem, scānorosum, & proditorē eum appellat: alter uerò eum pro uiribus tuetur. Iudicium Cupidinis ex arbitris ad tribunos, iubente populo, delatum est. In hæc uerba in Cupidinem fertur sententia

ARGUMENTVM

*tia. In Cupidinem iuuentutis corruptorem exilio ani
maduerti placet, & si unquam ad nostra fuerit re=
uersus limina, mors pœna esto. Pellitur urbe Cupido.*

*Lachrymæ, & gemitus ceperunt omnes: demis=
si uultus, non nisi turbulenta loquuntur. Con*

*solatur Cupido: & demum iuue=
num, & matronarum preci=
bus pristinae restitui=
tur libertati.*

PETRI MOCHII SE-
NENSIS DE CRUCIATV EXI-
LIOQVE CPIDINIS AD
ANDREAM PRIOLVM
DIALOGVS.

INTERLOCVTORES, GRAECVS
ET LATINVS.

GRAECVS.

*Maxime Iupiter, tuq; alma Ve-
nus, quorum munere uita uiui-
tur, animule nimium afflictae so-
lamen transmittite, o tempora
infœlicia: o flagitium immane:
o malas artes nostra imbecilli-
tate nunq̄ periturus.* L A T.

*Quis hic seuam fortunam patitur? Quisquis es, no-
men, & causam fere: te pro mea uirili hoc crucia-
tu liberum reddam o hospes.* G R A E. *Amice sal-
uus sis, cum nemo uiuens saluus.* L A. *Hospes huc,
te oro, concede, sede & quiesce. Nulla est tam amara
iactura, quam tempus, & patientia non sanent.*
G R A E C V S. *Legitimo dolori tempus indulget.
Nam quae animum cruciant, haud facile remittun-
tur: cum spiritus aliquantisper reconvalescit, do-
lorē soluet.* L A. *Si cordi tuo dulcis alicuius rei*

A iij memoria

DE CRUCIATV ET EXILIO

*memoria insidet : per illā tuā fidem, dextramq; hanc,
 quam ad tua iussa libens, & præsto iungo, casus tuos
 dicitō . Nam nihil in erumna infœlicius , miseriusq;
 inuenitur, quàm amicum nō habere, quo cum quæra-
 ris, & gaudeas. Verumenimvero , qui doloris nimium
 tenaces fuere : nec morte soluuntur; nec gaudio letan-
 tur : sed tanquam simulacra hinc inde feruntur. Ea de
 re mentem attolle; uirum indue : tenebras cœcitatatis de-
 pelle: erumnas reijce: ad meliorem uitam euigla: casus
 bifrontis fortunæ intellige: alterius casibus tuos solare:
 & amico fideli edentes cōmitte curas : breui morula
 resapisæes . G R A E. Graue , & archanū quodcūq;
 sit : ut tam anxie deprecanti concedam , necesse est.
 Audi: cūm Cupidinis ardores omnē morbum superā-
 tes sufferre nequirē; ad antrum uallis apricæ soluēdi
 animi gratia me contuli. Collis est ad leuam antri, in
 quo miræ suauitatis hortus consitus est: quem diuinus
 fons uitreo latice uirginis irrigat & respergit . Mi-
 ra loci suauitate plectus, curis sequestratis , locum
 illum incolere, & rusticari animo statueram. Flores
 deligebam, specularbar, meditabárq;. Et inter eundum
 audiui uocem sub tenui murmure dicentem, Me mi-
 serum haurio: illico contremisco : horrent comæ : pa-
 uent oculi: querito, suspicor , uideo en duos ephæbos:
 quos in mala uota pignorauerat amor : nuda humo
 prostratos, animamq; efflantes. Propius accedo : heu
 miseri, clamito, Quæ uos tam aspera fors ad hæc ex-
 tremâ traxit ; Nimum maturè hinc soluitis . O sacræ
 animulæ*

CVPIDINIS DIALOGVS

*animula: ô fida pectora expgiscimi ni ferro: me accin-
 gam: aut tuebor, aut sequar, in quod iusseritis. O facies
 ad omnia compositæ: ô grata supercilia: ô depiles ge-
 næ: ô colla eburnea: ô corpora cœlestia quid rogantē
 contemnitis? Si qua ardenti face conciditis, dicite, &
 ipse ardeo: miserere didici, fari ne Pigeat. Hi nihil.
 Ex fonte riuulus emanabat, qui sanguisugas alebat: bi-
 nas capio: & intra nares utriusq; impono. Sanguinē
 tātisper puelli excutiunt. Viuit inquit. En sanguis: ac
 cedo: humeris miseros impono: ad tuguriolū defero:
 igne, & falerno uitam reuocans. Iuuenis languidum
 caput attollens, manūmq; apprehendens meam flebili
 uocē in has miseras, & extremas uoces soluit. Miseri-
 nos: quot cælum calores, baratrum, & Ethna fouent,
 arsimus. Vno tempore igne estuosiora, & glacie fri-
 gidiora excepimus. Ad quem ego, Fili lachrymulas
 compeſcæ: luctum ſeda: eiulatum cohercæ: altum dolo-
 ris ſtimulum frange: ſare nomen, & necis cauſam: ad
 omnia, quæ iuſſeris, promptum, paratum, & expoſi-
 tū me inuenies. Ego Catullus, hæc mea Leſbia inquit.
 Lygures huius exangue collum cū palmula tetigiſ-
 ſent, quā potuit, acclamauit, Me miſerum funditus
 perij. Heu ſalutis meæ à chora firmiſſima mea Leſbia.
 Heu erumnarum mearum portus tranquilluſ. Heu pa-
 uentis animæ ſolaciolum. Heu captiuitatis meæ uni-
 cū ſuauitū. Quæ ſors amara te ſœdauit, maſtauitq;.
 O ſpeciem gratiſſimam, & omni ſæculo uenerādā,
 colendā, adorandāmq;: ad quam dignè extollendā*

A iij omnis

DE CRUCIATV ET EXILIO

omnis tam græci, quàm latini sermonis copia penuria censeatur. Dijs ut placuit, uiximus, arsimus, & morimur: suafit (audi hospes) hominum & deorum uenator callidus: ut ardores infensos solueremus, quo tempore Mercurius Lætheo rore frigida corpora respergit: & ad hunc fontem cōueniremus. Deceptis tam ædium nostrarum, quàm urbis custodibus egredimur: ferals aliquos euentus imaginati, timiduli regredimur, & quasi in urbē reuenimus, stamus, ambigimus, in diuersa uota scindimur, ad utrūq; cogimur. Viecula nobis inuia: sentes dubij: Lætera incerta: Venus asperans: timor intimus retrahens. Heu heu factum inuitabile. Nescij progredimur: uia plana: Lesbica cecidit, & ipse secutus. Omine perculsi, cunctantes gradum firmamus. Puellus ecce totus dicatulus, pulcher, formosus ad obstetricem leuandi partus gratiā se simulat, faculam ardentem manu gestans: hanc pergebat uia: sequimur: pomœriū leti ingredimur: ad fontem, quò sitim leuaremus, accedimus: lassitudinēq; resouentes nostram sic supra fontem sedebamus, dulciola basiola, & uerbula amatoria iniungētes. Custos pomœrij (mala fortuna) fures ratus, occipitium claua percussit. Infœlix Lesbica spiritū exalauit. Rissum dedit puellus: faculam in fontē iecit, abcessitq; & (nisi fallor) inter frondes, & fructeta latitauit. Hospes quisquis es, si amicus, sortem miserere: si hostis exēplo disce, exoratusq; hoc munus extremū cōmūter concede: ut quos diuini amoris cumulus iunxit,

impia

CVPIDINIS DIALOGVS

*impia, & crudelis non separet manus. Tegat urna
 duos, quos unica informauit uoluntas. & hoc breue
 epigramma nostro iube inscribi sepulchro. Custos cla
 uam: ardor causam: cupido dolum in necem præbuit.
 Et si qua miserorum cura te tangit: uindictam reco
 gnosce: & uale mi hospes. En amans, & languens
 morior. Heu crudele fatum: extra me positus efferor:
 ut amens uagor: audita, & dolos, cupidinisq; fallacias
 repeto: mēte reuoluo: gradum firmo, spiritu nullo flāte
 quati arbusta, & herbulas uideo: anguem ratus con
 tremisco: ferrum in meam salutem apprehendo, &
 clamito, quisquis es, aut fare, aut accipe. Saxum erat
 ingēs: rapio, iacioq;. Caput extulit puellus pulchellus:
 qui iam iam pēnulis pedibus additis in altum fereba
 tur. Fasciola, quæ præ temporis, & timoris angustia
 annecti nequierat, pendeat. Hanc capio, ad manum
 glomero, teneo, detraho, & ad palū ligo. Orat opem
 miser: hinc forma, hinc mei ardores, hinc cæsorū pie
 tas, & obstricta fides exagitant: animus dubius nihil
 certum firmat. Hæc mecum alternante mœsti paren
 tes nemine cōmitāte loca aspra, deuia, & inculta, des
 suetaq; angulatim perlustrabant: ubi me conspiciunt,
 Heus bone uir sis saluus, inquiunt. Vidistin' fortè for
 tunā duos hîc errantes ephœbos, ueste talari, colore
 iocundo, capillo sparso, facie iocūda? Mœstas ut exā
 pio uoces pietate motus, ad loca intima sanguis se re
 cepit. Hos uoco, accerso, & rogo, dicite patres, Quæ
 causa uia? qui sunt, quos tam anxie, & solliciti studio
 perquiritis?*

DE CRUCIATV ET EXILIO

perquiritis? Hospes. Pudet nominis: pudet cause: pudet, & tædet uitæ. Credimus omnium cœlitum numina in nostram calamitatem conspirasse: credimus angues, uirus, & gladium nostræ captiuitatis, & nō filios in lucē editos. Catullū ego & Lesbia infāusti generauimus. O quā foelix, qui filios: foelicissimus, neminem qui habuit. Hi, quos querimus, amore uesano correpti tarda uespera amores insanos fuga sacia uere. Hos si uidisti: si quid horū nosti, libero locuto edisserere. Vix dicta mœrore cōsumpti in faciē proni cecidere. Ad quos ego, Miseri patres colubrum non genuistis: sed illos, qui per regum, & maiorum exempla feruntur. Subeat in mentem, quicquid regæ egerint uirgines, Medea, Ariadne, Phœdra, quid regia Dido, quid Philis, Quot nostræ ætatis puellæ uirgines, & matronæ relictis patria, parentibus, & domo uagatæ sunt. Discite aliorum exemplo uitam uestram instituere: discite aliorum casibus nostros tolerare. Hæc Cupidinis flāmula cœlum domat, deos uincit, filios in parentes exasperat: piæ mentes ad inconcessa armat: omnia obnubulat, serenat, & pro arbitrato rotat. In uestra damna suspiro, & stomachans uisa, & audita cū indignatione refero. Cum prima solis hora diem designasset, casula hac, quam uidetis, solus eggre dior: cælum speculor: nescius hâc, illâc discurro, incautē progrediens inter fructeta ephœbos, quos queritis, exāgues offendi. Sollicitus amans quoad potui, egredientē spiritū retinui: nomen, patriā, & causam necis mihi

CVPIDINIS DIALOGVS

mihi sciscitanti solus Catullus libera oratione : & in
 hunc, quem ad palum ligatum conspicitis, omnem cul
 pam retorquet. Stat animus hunc tribunitiæ tradere
 potestati, quo pœnas innocentis effusi sanguinis luat.
 Prehensa patrum destra, ad exitialis thalami locum
 duco : ubi charorum pignorum corpora cognouere :
 pectora pugnis, & facies unguibus percusserunt, deho
 nestaruntq; . Occisorem petunt, quo manes filiorum
 expient. Renuo, quandoquidem lege prohibetur, Ne
 minem sui ipsius iudicem esse : stabat liCTOR. Me iubente
 capitur cupido : vincitur, & ducitur, ut fama perlata
 est. Duxi Cupidinem iuuentutis corruptorẽ, & occi
 sorem, lasciuentisq; turbæ dominum, & deum. Popu
 lus omnis ad optatum cõspectum effusus occurrit : ma
 ter lachrymas, & gemitus frementis populi, cõiectisq;
 in me toruis oculis tribunitiæ sistitur potestati. Iubeor
 ego, qui puellum reum, & contortum præsentaram :
 causam dicere, & ad tribunos conuersus, inquàm.
GRAE. Semper iustissimi tribuni, inuitus, do
 lensq; ad hoc dicendi munus accessi, ueritus, ne mihi
 facile contingeret, quod supremo illius pectore con
 tigisse tradit hystoria : qui cum luctuosam summi mœ
 roris acerbitatem exprimere non posset : caput Aga
 menonis ueste inuoluit. Velabo faciem inquàm, cum
 tanti faânoris casum digne significare nequeam. Ta
 men gratulor, quòd in hoc tam acerbo, luctuososq; an
 phractu uobis tribunis fandi mihi copia obtigerit.
 Quando quidem iure, & merito integritati, & sum
me

DE CRUCIATV ET EXILIO

*me uestræ amplitudini hæc resp. credita est. Hodie
 ô tribuni quicquid insanū, turpe, corruptū, uitiosum,
 detestabile, flagitiosumq; reperitur, pro uestra prudē
 tia extirpabitur, eradicabiturq;. Et quæ furore scele
 rissimi iuuenis damnata, corruptaq; sunt, uestra sapiē
 tia, auctoritate, & consilio rescindentur. Succenseat
 mihi nemo ô ciues, si pro salute ciuitatis uerba fecero:
 quandoquidem nec uos aliter pro uestra bonitate in
 patriam facturos existimo. Hic ô tribuni, quem uide
 tis, uniuersæ urbis uestræ pestis est funesta. Hic qui
 busdā uenenatis sagittulis suis totum inficit orbem: ne
 muni parcat, nemini fidus, nemini æquus. Quos dili
 gere simulat, odio intestino prosequitur. Rerum om
 nium concupitor, & spretor est, homicida, sacrilegus,
 infamis, uerna, pauper, uagus, insolēs, callidus insidia
 tor ad malum, niue frigidior ad bonum, fronte pius,
 corde austerus, pollicitus diues, & re ipsa egentissi
 mus, mores corrumpit, religionem prophanat, regna
 euertit, urbes populatur, aliena dissipat, omnia inci
 nerat, ex libertate ad seruitutem homines cogit, incō
 cessa pro cōcessis suadet, ex grauibus leues, ex pudici
 cis lubricos, ex bonis malos, ex religiosis propa
 nos, ex diuitibus pauperes, ex nobilibus seruos, ex hu
 milibus asperos, & indomitos, ex deditissimis morosos
 facit. Hic ad cādē ô tribuni sēp anhelat: ad rapinas,
 ad scelera, & ad dolos semp paratus est. Quis tā effe
 rus, q̄s tā humanitatis expers, qui casu inimici cōspe
 cto nō misereatur? Solus iste, si placatur, indignatur: si
 adoratur*

CVPIDINIS DIALOGVS

adoratur, induratur. Nemo tam sapiens, tamq; rerum humanarum expertus, qui puello ingrato morem gerere posset. Enimuerò Cæsar omnium rerū, nisi iniuriarum memor fuit: hic omnium, nisi beneficiorum memor est. Antiqua recēsete ô tribuni, annales reuoluite, hystorias perlegite, fabulas digerite. Quicquid est cœli, & orbis, ingrati puelli artes, & dolos sentit. Postquàm ô tribuni deorum munere id actū est, ut ciuitas præda sit, interfectorū manes, & aliorū iniurias suo expiate sanguine. O tribuni dolo huius ciuitas denigrata est, & familia ad extremū doloris, & infamiae deducta. Si hunc superuiuere permiseritis, facile uobis eueniet, quod Marco Ciceroni contigisse scriptū legimus: qui cum à furca hominem liberasset, ab eodē propediem interemptū fatetur hystoria. O quàm crudele, ô quàm insanū, & turpe est ingrato opitulari. Sæuiet hæc pestis in nos ô tribuni: per ciuitatē, & familias debachabitur: filios uestros insanire faciet: cōtra ius, & piū, gentem uestrā armabit: manus ad furta, & homicidia: cōponet oculos ad impudica: linguā ad maledicta, & cōuitia: ornatū corporis ad meretricia: & gressus ad inconcessa accōmodabit. Horū flagitiorū & censor castigatissimus est. Dij boni, maior pietas est, scelestium, facinorosumq; hunc perdere, quàm saluare. Dij immortales ex alto respicite, & rei huic tã honeste fauete. Animaduertite q̄ scœua, quàm crudelis, quàm aspra, quamq; inaudita fuit hæc cædes. Iuuenes de se benemeritos, quos

in ardore

DE CRUCIATV ET EXILIO

*in ardore coniunxerat: quo actu deceptos, captosq;
 mactauit, audite ô tribuni, túq; auitas omnis. Ephœbi
 amantes, ardoris impatiētes cum domo excessissent,
 poenitentia tacti ad reditum se accingebant. Lucina
 sancto proposito fauebat: puellus astutus obstetricē
 falso queritans, faculam ardentem manu portans, dux
 itineris factus est: ad locum necis inuitos coëgit, & dū
 grauedinē quiete laxarēt: custos horti fures ratus, cla-
 ua innocentes orco misit. Ridens puellus abscessit: E-
 go ipse terris luce reddita speculatum me concessi:
 uidi-en prostratos iuuenes: aues uestros, ô tribuni, hu-
 mero impositos ad tuguriolū defero. Animulā iam
 uadētē reuoco, nomen, & causam rogo: omnia extre-
 ma uoce disseruit Catullus: uix dicta exalauit. Mife-
 remini ô tribuni, quod ipse potui, Edepol tribui. O
 malā puelli naturā Hannibalis crudelitātē superantē.
 ô amores super omnia uota infastos. Populus R. o. Sy-
 phacem regem mortuum urbi infensum publico fu-
 nere extulit, mortémq; honore sepulturæ honestauit.
 Hic amicos uiuos cruciat, mortuos infāmia damnat:
 omnia malignē cōfundit, & dissipat. En corpora ue-
 stra sanguine respersa, & ferarum ritu immolata. O
 tribuni: miseri patres quid siletis? quid communes la-
 chrymæ cessatis? Hæc sunt puelli artes, hæc ingenia,
 hæc ludificationes. Dij immortales, ô tribuni quid sibi
 uult hæc tanta cunctatio, auius nostris negabitur ex-
 piatio? quæ etiam hostibus iure negari nō potest. Hac
 modica expiatione res urbis conseruabitis: & hostis
 pestiferi*

CVPIDINIS DIALOGVS

pestiferi potentiam præsentem, & futuram dissipabitis: & memores estote canem mortuum non mordere: & si priuata commoda uobis non tangunt, ciuitati uestræ saltem indulget: parentibus miserescite: & caute, ne uestra desidia exanimentur, dolore uirtutem superate: & afflictæ animulæ exalentur. Deliberate o tribuni, & hunc ad patibulum duci iubete. I licitor, manus colliga, laqueo caput suppone, & stringe. Mouerat orantis oratio tribunos, & mœrore cõsumptæ facies. Iubetur licitor puellum uinctum ad supplicium ducere, qui ad tribunos conuersus ait, Necessarium duxi sanctissimi tribuni, antequam ab hoc homine impio, teterrimoq; immoler pro mea apud uos accusatione uerba facere. Sed in hoc rerum amphractu, mortisq; angustijs mediussidius consolor me ipsum, quod in uestra rep. sic semper (ut audire audior) præfuisstis, ut præfuisse sentiant omnes iusti, & qui, & sancti cultores: & dum hic stabit animus: resp. uestra, quæ per maximè floruit, decidet, & arescet nunquam. Non uereor hoc loci, & temporis pro uestra in deum, & rectum obseruantia (quanquam hospes) nemini uestrum hoc insulso, & maligno accusatore deterior uideri, haberiq; qui pro uirili sua aliquid attentius non excogitat, quam uobis me infestum reddi. Sed longe plus iustitia apud uestram integritatem, quam passionati animi stimulus poterit. Nolite tribuni de puello innocente aliquid temere credere. Nec uos falsa accusatoris oratio, nec fictæ lachrymæ, nec incõcessa hypocrisis,

nec

DE CRUCIATV ET EXILIO

*nec indebita uos affectio decipiat : sed iustitia, quam
 semper pro more coluistis, uos , locumq; uestrum te-
 neat, possideatq;. A sæculo ô tribuni non est auditum,
 quòd in absentem, neq; in crimen minime fassum iudi-
 cia ferantur. Quid ergo sibi uult hæc noua religio?
 quis reus, & non uocatur? quis actor, & non legiti-
 matur? Quis bonus est prætor, & non labanti iuri
 succurrit? quis iustus est, & non æqua lance omnia li-
 brat? qui nimium præcipites, & sine lege feruntur ma-
 gistratus, haud digni censentur. Operæ precium est in
 rebus gerendis, quòd uirum magistratus, & non ma-
 gistratum uir designet. Florius Romanus sua aucto-
 ritate sanctam, regiamq; ciuitatem ad internitiẽ de-
 duxit. Si apud uos mactabitur puellus hospes, iubeat
 ciuitas egregium hoc facinus in tabula pictum, præto-
 rio apponi. Credite ô tribuni deos omnes in salutem
 hospitem uigilare, & astra innocentibus oppitulari.
 Ego pastoricus puellus ex montibus ueniens, puerilia
 membra calore intenso arentia humo gramineo cre-
 didi. Faculam ardentem, cum sim læsus, lumine gesto.
 Nudum, & pallantem, cum me fatear, per noctis tene-
 bras, siluestria, et frondes, qbus tegar, et celer, quæ-
 rito. Sagittulis, quo me à malis tuear, et pennulis, qui-
 bus ad loca uitij confecta fugiar, utor. Quis fur, et
 auarus, multa non conflat? ego Codro pauperior.
 Quis regna non potens dissipat? et ego nudus. Quis
 absens, et ignotus aliena corrumpit? et ego uestrum
 neminem noui. Quis fidem non obstrictam soluit?*

Hæc

CVPIDINIS DIALOGVS .

Hæc tua figmenta ô accusator in animam innocentis pueri socratica uehementia retorques. Teneat ô tribuni proprios poena auctores. Non ne apud urbis parentes periculo capitis cautum est muros urbis inuentum transcendere. Quis docuit Remum transgredi? puellus ipse an eius cæca dominandi libido? Quis Leandro nandi tribuit artem? puellus, an eius effera libido? Quis in parentes filios armauit? ego, an eorum uorax libido? Quis docuit Philida laqueo uitam finire? eius libido. Quis docuit Medeam in fratrem, et eius domum seuire? non puellus, sed edax libido. Quis Ledam tanto regno excedere coëgit? eius libido. Quis mugientem adulterum amare docuit? quis Iouem nouas formas assumere fecit? Quis magnam Alcidem ad muliebria effœminauit? non puellus, sed uasta libido. Quis excordem Salomonem reddidit? quis genus humanum in primo parente prophanauit? non ego, sed cæca libido. Quis uos in scelestos, uetitôsque concubitus urget? ego ne, an superans libido. Quis hos uestros desideratos ephobos ex urbe excedere coëgit? Quis pomœrium docuit? quis custodem armauit? ego ne? Non est ô tribuni, quod de me iuste queratur nemo, sed de se ipso. Tardum consilium: inconsiderata meditatio: præceps appetitus: abiecta ratio: inconsulta circumspectio: et nimium in malum prompta uoluntas. Hæc sunt, de quibus ô tribuni queri potestis. Habetis quod insanie: quod petulantie, et uessanie interfectorum iure ascribere debetis. Vix mihi misero loqui li-

DE CRUCIATV ET EXILIO

quet, uix uita mea innocens à carnifice libera fuit.
 Parcite ô tribuni puello, parcite innocentia, & ætatis
 rationem habete: si in hoc genere deliqui, obtruncatū
 me cunibus, et inhumatum relinquit, et iam iam in
 confinio mortis existentem uitam qua placet poena,
 animaduertite. Si deliqui, hæc uitalia membra per re
 gna tartarea ducat sine requie Charon, neget Proser
 pina lucem, et errans spiritus poena æterna plectatur:
 me exagitent manes, et crediti ignes crucient, nec ni
 sero unquam pia succurrat manus. Audite ô tribuni,
 quis crederet Vlixem dolo, et Aeacida bello à Ter
 site superatos? Occidi ne me potentiores? fesselli calli
 diores? decepi sapientiores? Amantes omnia norunt,
 et callent: et flens puellus finem dictis imposuit. De
 mulsero Cupidinis uerba tribunos, differtur hæc tanta
 moles, quoad ciuitas senatuscōsulto aliud determinet.
 Fremebat populus, in diuersa uota scissus. Sum uisus
 uidere filios Astrai in Iouem conspiratos, furijs om
 nia concutere. Flos iuuentutis gregatim cupidinem so
 lutabat, bonoq; eum animo esse iubet. Virgineus, ma
 tronatusque ordo agminatim iudicium tolli clamat.
 Hincinde cateruatim multi prodibant, Cupidinis lau
 des recensentes. Tribuni, quo tumultuantem ciuitatem
 sedarent, bonam sibi esse mentem de puello nunciant.
 Abire, et plaudere omnes iubēt. Seniores, flegmatici,
 debiles, transformati, et hypocrite futurum incendiū
 rati, nec emq; puello meditati, auri pondo custodem
 Cupidinis in sua uota traxerunt: et nocte uinctā per
 posticum

CUPIDINIS DIALOGVS

posticum fune clanculum dimiserunt. Ciuitatis custos
 qui stationes uigilum pernoctando circuibat, hos telo,
 clypeo, & uoce adortus est, inquit, O uos tandem
 arma ponite: nomen edite: & tribunitiæ parete pote=
 stati. Fit murmur, in coronam cõglobati exiliter re=
 sistunt, abire custodem rogant, renuit: dolo ratus, cla=
 mat hostem muros habere: profiliunt ex stationibus mi=
 lites: terga dantur: arma projicitur: arimi pudore cõ=
 sternati, saluti fuga consulunt: currentes pectora pe=
 ctoribus percutiebant: alij capita muro collidebant:
 alij cruribus trabes offendebant: ciuitas clamoribus
 conflagrabat, gemitibus ardebat: suspiria ueluti Iouis
 fulgura excipiebantur, ruunt ex domibus omnes. Vi=
 debar uidere equum Troianum, partum malignum
 effundere. Nescia turba ad forum se conferebat tribu=
 norum iussa aspectans. Intercæ tribuni licitoribus, &
 fascibus constipati, ex arce, quæ urbi dominatur, descē=
 dunt, reuinctumq; Cupidinem, puluere respersum, pu=
 gno, & calce perunctum, atro carceri custodiendum,
 obseruandumq; designant: publicèque edicitur: uitam
 Cupidinis ferro decernendam: et quæ pars superior
 erit, eius iudicium uitæ, & necis esto. Intercæ quæ pri=
 ma Cupidinis incendia senserant uirgines ad uota
 amantum expositæ, oculis, manibus complicatis, nutu=
 bus, lachrymis salutem puello orabant, quarum cor=
 da igne cæco aestuebant. Matres, omnesq; familiæ piæ,
 suadebant piaculū puelli haud Ioui gratū fore. Quæ
 furtiuo, inconcessioq; igne adurebantur, per phana di
B ij scurrebant

DE CRUCIATV ET EXILIO

scurrebant, flamines deprecantes, ne urbs innoxio
 pollueretur sanguine. Lasciua iuuentus armis, & cla
 more signum dabat in id, quod tam anxie petebatur:
 huic flores, munuscula, & tabellæ dabantur, remitte
 banturq;: Vnaqueq; domus fenestella longè plures, &
 perniciosiores scorpionarios habebat, quàm rex Par
 thus. Omnes sagittulis armati incedebant. Vulnera
 dabant, recipiebantq;: Ouante populo Cupidinis, læ
 tatur, potatur, saltaturq;: Interea miles, qui nocturnos
 fures turbarat: ad iuuenes toruo conuersus superci
 lio ait, Quid aliena lasciuentes surripitis, quasi ue
 stro munere uiuat, qui hac dextra seruatus est: Ara
 mat ira manus, & indignatio animos. In cõtraria uo
 ta facta iuuentus, Cupidinem homicidam, & matrem
 detestatur. Mori hũc faãnorosum publicè debere nũ
 aat. Timidule puellæ à fenestris se retrahunt: domus
 secreta petunt, lachrymis abortis: pectora pulsant: aut
 ratas comas laniant: iuueni malè constanti fidendum
 minimè censent: tribuni senatum in arcem cogunt: cõsi
 lium reponunt, iurgia militis repetunt: magistrum e
 quitum accersunt, & iubent singulari certamine ex
 periri, cuius sit cupidinis uita futura, militis, an ciuis.
 Operæ precium est uiros deligere, qui hoc armis, & uir
 tute certent. Placuit tribunorum iudicium: & senatus
 decreto delecti sunt sex ciues, Tideus, Tibullus, Catul
 lus Paris, Cynthius, & Patroclus: qui Cupidinẽ perde
 rent. Magister, equitum pares dixit Scipionem, Han
 nibalem, Pyrrhum, Demetriũ, Antigonum, & Diome
 dem

CVPIDINIS DIALOGVS

dem. Postridiè electi ad certamen conuenere paribus armis, & animis. Nec similes heroes sensit. Laumedon, nõ Colchos, nõ Cyrus, neq; Darius. Nõ aliter surgebant in armis heroës, quàm Iuppiter in throno, & Phœbus in curru. Sub oculis omnium surca aurea erigitur: ducitur puellus uinctus manibus, candida veste: sparso aureo capillo, hoc armè cantans, Qui cœli domuit, opem orat. Fortè omnes in speculis: omnis stabat matronatus: uirgineusq; chorus omnesq; inuenes extremam cupidinis sortem miserantes, et pectora palmlis pulsantes clamabant, Heu heu mala, & infœlicia tempora: heu sæculum leuitatis, & stultitiæ pleinum. Humanitati, neque uirtuti locus, sed impietati, & uitiõ. Exulant ab urbe publico edicto, omnes uirtutis zelatores: in prædo sunt flagitiosi, & mali: conculcatur, deperditur, & è terra leuatur innocens puellus. Mulierũ una cõuersa ait. Quid õ meæ cõmilitones agimus? quæ mens? Quis animus nobis? Haud nobis sine cupidine uiuendũ est. Laërtem filij absentia semper rusticatum legimus. Et Achillem post casum Patroclũ uitam aspernatũ. Longè melius, & laudabilius est uitã sine amicis, & natis, q̃ sine cupidine ducere. Hic cecos illuminat: amentes ad mentem restituit: debilibus fortitudinem præstat: discolis disciplinam: rudibus mores: egentibus diuitias: pallantibus regna tribuit: merito omnis ætas ei debetur. Quis uiuens, & sine cupidine est? cum eo õ cõmilitones meæ operamus: Marti gradiuo, Veneriq; matri uota persoluamur:

B ij fidemque

DE CRUCIATV ET EXILIO

*fidemq; astringamus nostrā. Quòd si miles uictor eua
 serit, medio eū sinu amplectamur, foueamúsq;. Dolor
 iste ad insaniā, ad laqueū, ad necem, & ad infernū me
 impellit, cogitq;. Eamus intrepidè, & cum eo moriēte
 moriamur: & uitā uiuente uiuamus. In hunc modum
 parentante matronatu cupidini, phalerati, cristatīque
 procedebant sonipedes, auribus, & pedibus bella ciē
 tes. Alius serpentem, Leonem alter se gerebat. Cri-
 statæ galeæ, aurea scuta, uestes talares auro, & serico
 orientali contextæ, omnia uallabant. Qui fauori Cupi-
 dinis erant, albo serico: qui neci, cœco uestiebātur. Fir-
 mato rerum ordine quisque in stationem suā se reci-
 pit. Dato signo certaminis: miles, & ciuis arma fulgē
 tia capiunt. Clypeati procedūt, equos calcaribus ur-
 gentes: nec minore impetu ad certamen gradiebantur,
 ac si de uita uniuscuiusque ageretur. Ad primū con-
 gressum fractæ hastæ, diruptæ galeæ, & humeri iner-
 mes apparuere. Inferior Scipio iudicatus est. Rora-
 bant muliebres ocelli, ac si omnis familiæ exitum spe-
 ctassent. Mœsta ora tenebant omnia. Flens puellus ad
 primū scilicet gradū religatur. Secundus congressus par-
 fuit. Firmatur, aliquantisper amantum, animus. In ter-
 tio congressu miles lancea transfixus, equo concedit.
 Ascende ô Cupido inquit licitor, te supplicium manet.
 Hasta firmissima, equo potente, manu robusta, effero
 animo ruit in Catullum Pyrrhus: quem equo deiecit
 ita collisit: ut pōdere ictus animam efflarit. Omnia læ-
 titiæ, & gaudij plena personabant. Descende accla-
 matur*

CVPIDINIS DIALOGVS

natur ô Cupido, tibi iure debetur salus. Hinc amor, hinc ira pugnantes armat. In Demetrium fertur Paris: cuius palmulam tam acriter transfixit: ut dolore uirtutem superante, certamine excesserit. Renouatur dolor: iam medium scale tenente Cupidine fit ciuis superbus, & miles excandens. Cynthius militari uastroque astu usus, in modum arcus lanceam flexit: & inter galeam, & scutum Antigoni ita letaliter firmavit, quod uita excedere coactus sit. Iam clanculum militum stationarium subornauerat dolus muliebris: ut in ciues omnes gladius stringeretur: prædæque militaris omnia fierent. Armatur, clamatur, irruiturque. Summit scale possidebat Cupido: funeque ad lignum circumducto nil aliud, quam feralis exitus aspectabatur. Spes omnis aberat: ferro militari salus Cupidinis acquirenda erat. Ad cædem utrinque curritur: tribuni paci & tranquillitati canere iubent: et si quisquam gladiū eduxerit, piaculū esto. Vltima spes amantium in Diomede reseruabatur, qui cum paucula ad Venerē orasset, clypeo tectus, stricta læcea, caput Patrocli terra transfixit, et spiritum orco immisit. In tanto certamine Mars dubius, nec certa uictoria. Statur, clamatur, et ambigitur. Meus esto exultans clamat miles: meus erit nunitans clamat ciuis. Senatus decreto, res ad arbitros delata est, qui duos dixerunt, Flaminem Iouis, et Hypocritam quendā. Soluitur Cupido, duatur, et ad iudicium sistitur: precibus pulsantur; oratione flectuntur: pecunia corrumpuntur:

B iiij passionibus

DE CRUCIATV ET EXILIO

passionibus iactantur, agitanturque. Caput Calidonij
 Apri ante oculos ponitur: iudiciū Paridis memoratur.
 Hinc populi metus: hinc arma militaria: hinc lachry-
 mæ muliebres, & iacula ignita. In tanto rerum di-
 scrimine senatum rogo: datur, admitto, et in hæc uer-
 ba locutus sum. GRÆCÆ. Plato ille diuinus ô tri-
 buni, & uos omnes, qui adessis, longè deteriores, qui
 uoluptatibus superatur, quàm qui doloribus frangitur,
 dicebat. Enim uero Alcides uitã suã doloribus, quàm
 uoluptate obire maluit. Hæc ciuitates dissipat, uiros ef-
 foemnat, ingenia cõfundit, et obtenebrat. Dicere sole-
 bat Scipio, longè maius periculum esse ab circumfusis
 undique uoluptatibus, quàm ab omnibus mundi ar-
 matis militibus. Liberate ô tribuni ciuitatem hac pe-
 ste, & dum uestre facultatis est, hoc incendium extin-
 guite. Hoc loci pietatis opus est uideri. Nũciatum est
 Achiuis post diruptum, excisumque superbum Ilium,
 fore Astianatem puerũ, si superuieret, suam patriã
 ulturum. Credit Græcæ, & inuentum puerum turri
 præcipitauit. Si uati credidisset Priamus edito in lu-
 cẽ Alexandro, staret Troia. Credite tribuni, nisi hũc
 uita priuetis, semper uobis, et urbi uestre exitio erit:
 & quod ultimo Assyriorum regi contigit, uobis faci-
 le eueniet. Ad uindictam (ut uidetis) ciuitas anhelat:
 quæ moribus & uirtuti studet. Miles, qui licentiæ at-
 tendit, ad hunc fañorosum conseruandum, protegen-
 dũque nititur. Longè enim deterius uobis (nisi pru-
 dentes fueritis) quàm Sabinis eueniet. Estote circun-
 specti:

CVPIDINIS DIALOGVS

specti: uno uerbo, uno ictu omnes saluos faciatis. Si hunc
 illa sum, custoditumque dimittitis, mores prophanatis,
 & uos metipsos cupiditatum captiuos faciatis. Apud uos
 o tribuni disceptari uideo, qua animaduersione ple-
 ctendus sit flagitiosus iste. Si memoria non excidit, apud
 uos optima inoleuit religio, ut cruci fures affigan-
 tur: falsarii igne concrementur: & proditores equo-
 rum cauda membratim discerpantur: et facinorosorum
 cineres, ne terra polluatur, uento projiciuntur. Et hic
 est fur, famosus, falsarius, proditor, et facinorosus. Nul-
 lum genus tormentorum tam exquisitum est: quod ad
 hunc digne plectendum sufficeret. Agite in hunc fa-
 cinorosum omnes, qui iustitiam colitis. Vix dicta, quam-
 do alter edito suspirio, et oculis ad caelum leuatis sic
 ait, Patres nostri o tribuni, uosque astantes: qui
 urbes condidere, legibus eas honestarunt: quibus uitam
 politicam uiuimus: et imprimis mandauere deum coli:
 iustitiam sectari: et hospites uenerari, ut ciuitas bene se
 haberet. Videte o tribuni: et uos, apud quos iudicium
 delatum est: si hunc immolatis, in omnibus, patribus, legi-
 bus, et institutis aduersumini. Hic puer pro deo coli-
 tur: et temeritatis humanae est, uelle deum iudicare:
 iustitiam offenditis, cum minime iudices sitis: iura ho-
 spitij uiolatis, cum quid inhumani facitis, et parum
 considerati. Audite o iudices, lege aegyptia scriptum lege-
 tur, ut si quispiam hospiti fauori dum posset, non esset,
 capitis reus censeretur. Et falso quempiam accusans
 poenam accusati subire iubetur. Credite iudices deos
haec

DE CRUCIATV ET EXILIO

*hæc crudeliter ulcisci. Quanti sint hospicia facienda, apud præconem euāgelicum Matthæum legit. Quæ gens nisi Thrax hospitū rationē non habet? Et uos ô iudices, cū Romani sitis, crudelitate uos Thraces fatemini, si hæc feceritis. Laomedon cū hospitibus impedimento fuisset, uita, et regno priuatus est. Paris cū Græcorum hospicia uiolasset, ad extremos cineres cum patria deductus est. Et qui angelos hospites dehonestare enixi sunt, acri pœna dominū affecisse sacra hystoria cautum est. Nō tulit Campanus hospes Hannibabem inter mensas, epulâsque de medio tolli: ne uis hospitij per eum uiolata relinqueretur. Videte ô iudices, ne culpa uestra urbs hæc desoletur. Puellus peccati nescius, quia faculam portauit, expiabitur? Si hunc ultima pœna persequi animus est, quid faciendū existimatis raptoribus his, qui muros ciuitatis noctu adorti contra urbis statuta sunt transgressi? In hos seuiendum, animaduertendūq; est. Parcite ætati, parcite innocētiae, parcite ciuitati, et uobis ipsis, manūsq; uestras hoc tam innocētissimo sanguine nolite polluere. Ciuitas hæc non uirtutis, nō iustitiæ amore: sed militari odio accensa neci huic immeritò studet. Enimuerò diuinius est noxium absoluere, quàm innocentem damnare. Voluit orbis conditor, si memoria tenetis, urbes peccato pessimo obrutas pro paucis innocentibus saluare: et uos pro uno malo, patientini innocentem perire. Vos uos ô tribuni pœniteat, hunc hospitem uerbis placate, culpā in accusatorē resum-
dite*

CVPIDINIS DIALOGVS

dite, muneribus condonatum abire iubete, populum
 hunc soluite, contionem dimittite. Hi tumultus, & ar-
 ma, quæ uidetis, in capita uestra ô tribuni seuiunt,
 Si tumultibus, & congregationibus parsum fuisset,
 staret Roma. Stat atrox miles, & populus fremens.
 Video hanc uestram urbem funditus interituram, si
 aliter, quàm dictum sit, feceritis. dixi. Imbelles tribu-
 nos timor inuasit, et populum precibus pulsatum di-
 misit: dixeréque omnia propediè exactissimè curatu-
 ros. Iudiciũ Cupidinis ex arbitris ad tribunos (popu-
 lo iubente) delatũ est: quod in hæc uerba pronunciatũ
 est, Cupidinem iuuētutis corruptorẽ exilio animada-
 uerti placet: & si unquàm ad nostra reuenerit limi-
 na: mors pœna esto. Iubente tribunitia potestate, urbe
 pellitur. Nec mora, ut terga dedit, lachrymæ, et gemi-
 tus cepere omnes: postridie demissi uultus turbulẽ ta-
 loquebantur: mœsta corda non nisi amara cogitabãt,
 pronunciabãntque. Vnusquisque toruo se aspiciebat
 uultu. Curis suspensum ut me uidit amicus, hospes in-
 quit, Quid sibi uult habitus sordidulus? quid macies?
 quid dimissa faciès? oculus lachrymarũ prægnans? ca-
 pillus immundus? barba peruncta? dētes spurcissimĩ?
 os foetidũ? lingua sordida? palatũ corruptũ? omniãq;
 membra foetorem sapiētia? Ad quem ipse, Viuens mo-
 rior. L A. Exultans expulisti, gemens patere, alte-
 rius ultor factus te ipsum perdidisti, exanimasti que.
 Eninuerò melior est, libera seruitus, quàm amara li-
 bertas. Imbecillis ingenij natura comparatum est, ut
salutaria

DE CRUCIATV ET EXILIO

salutaria quæq; aspernâtur, et officiosa precio emân-
 tur. Non est, quod iustè queraris, quod crucieris, affli-
 cteris, rumparisque Nemo dignè eorum sit auctor: &
 reprehensor. Quæ uoluisti, patere: in tua præcordia
 ferrû uertisti. Satius fuit aliquando angustiari, quàm
 semper torqueri: & si aliquâdo amantes agitur,
 letamur utique. Bellum cum puello ratus nihil exte-
 nuisti. Succurrere debuit potèntem Goliã puellû pasto-
 ricâ hæbreû, & seuum Hannibalè Romanos fugas-
 se, strauissèque. Nō corpus, sed uirtutem cōmensurari
 decet: ad pauca attendens plura, quàm expediat, di-
 xisti, fecistisque. Inmemor illius, quod dici solet, omnia
 tempus habere, et nullum tam fractum canistrû, cuius
 opera pro tempore nō proffit. Medicinâ aspernaris,
 & cupis sanus fieri. Si peregrinatum iri per amoris
 plagas animo statuisses, furori tuo pepercisses, melle-
 xissesque quæ ad usum amantium conducant. Hæc hu-
 mani est ingenij unica beatitudo, præsentia tueri, præ-
 terita obseruare, & futura sagaci cōsideratione præ-
 uidere. Quis tam sapiens, tàmue circumspectus, po-
 tēnsque, quem amor non frangat? poculum Circes bi-
 bit Ulixæus socius, & immutatus est: Stellam diuinus
 Plato: Alexim Orpheus, Mātuanus clamâtes depereūt:
 Cynthia Propercius, Corunnam Sulmonensis: Deliã
 Tibullus: Daphnem Phœbus ardent: ne c desperatum
 legimus. Nemo uirtuti suæ tam fidens unquam fuit,
 qui magnitudine numinis territus colla nō summittat.
 Niniuum es ausus: ninium seuisi: ninium elate pro-
 cessisti

CVPIDIÑIS DIALOGVS

cessisti. Hæc est illorū conditio, qui pro suo arbitrati, quò se malus fert impetus, ducuntur. Nec aliorum doctrina, nec exemplis unquàm resipiscunt. Qui audētiores uideri uolunt supra id, quod ratio, locus, & tempus expostulant: haud sc̄elicem uitam uiuunt: sed longè miseriore Hericlone, & infeliciores Ixione se reddūt, aliquid sibi feralis semper metuentes. Si sapi te ipsum collige. Nō est tam graue, pestiferūque uulnus, cui prudens medicina non opputuletur. Bonus est puer, faculā portat, ut errantes illuminet: sagittis utitur: ut de se benemeritos tueatur. GRAE. Me miserum, temerè, & meo uulnere cōcidi. Non Iouis fulmina: non deorum iræ: non terræ hiatus: non baratri crediti ignes ad me plectendum sufficerent. Qui primi Iouem bello adoriri nitebantur, cum semine suo interiere: & deum munus reuerenter suscipiens Licæon, in lupum cōuersus, pœnas temeritatis luit. Longè his seuiora ausus sum. Grauis erat cura, qua adurebar: Sed longè grauius incendium, quod corde gero. LA. Imbecillis animi est, cura carere. Nemini, nisi ocioso, & desidi debet esse. occurrentis temporis sollicitudo onerosa. Repone (ut uiuas) illam, quam amaritudinem uocas. Nam sæpiusculè resculis dulciolus respirantem inuenies. Et si aliquando lamentis ciulat, in mediocrē semper partem fertur, nec iurgio, neque baculo rumpitur puer: qui semp misereri didicit. Hæc rerum mutabilitas sapienti ferenda est. Enimvero ex rerum diuersitate, prudentis uiri firmatur animus, & ad per-

DE CRUCIATV ET EXILIO

ad perficiendum hominem utilis est . Nam hæc sunt dei uiuentis munera, ut lætemur, angustiemurq; . Hæc sentiens Mätuanus dicere solebat, Forsan & hæc olim meminisse iuuabit. Cæsar cum pronüciasset, iactâ esse aleam, supra uotum, & spem, perpetuus dictator creatus est: & Demetrius fortuna fractus ad meliorem postea aspirauit . Hæc est humanarum rerum conditio, ut stabile, firmumque nihil, neque tam debile fractumque reperiatur, quod firmari, & frangi non possit. Nihil hac mutabilitate præstantius, nihil uiro penè diuino accomodatius reperiri potest . Nisi agitemur biförmis fortunæ iaculis ignitis, scelicitemur nunq̃. Hinc in altum erigimur, & supra nos eleuamur intellectu firmamur, pascimurq;. Quod digestum est, rursus incipit: incepta finiunt, & finita reuiuiscunt: alta imus, ima altis nuscuntur, cöfundunturq;. Et qui ratione mouentur, hæc non curant. Cælum, terra, et mare fluctu, uentóq; concurrentibus concutiuntur, lumina patiuntur: deinde ad cöcordiam omnia reducuntur. Idem qui fulminat, & pro arbitrato serenat: nulla fortuna (qualiscunque) perpetua est . Vides laudatum, decantatumq; Vlixem, comitem semper habuisse prudentiam. Huic si adhæseris, omnia secunda succedent .

G R A E . Quid consilii amice afferes?
L A T I N . Ut uiuas. G R A E . Sine spiritu. L A .

Qui sine spiritu agunt, haud uiuunt, & minime cruciantur in malis. Nam ut uidere uideor, plures genios nutris, in salutaribus uerò neminè. Si sapias, huius loci

CVPIDINIS DIALOGVS

loci curis sequestratus uitã uiue. GRAE. Moro physico, febricenti contraria suades. Quid tuguriolum cum turba? quid affluentia cum inedia? quid gaudium cum tristitia? quid mœror cum risu commune habent? Hæc uia, quam summopere cõmemoras, quid mihi emolumentum afferre potest? Nimum contra me impias manus obarmavit Cupido, qui postrema lasciuia, furore uesano, ira, ardore zelotipia uiscera mea depascitur: & nisi me ad gratiã restitutum sensero, haud uiuam. L A. Vide, ne nimum curiosa intemperantia utaris, & quem placare studes, exasperes. Calisthenem philosophum spiritu carere iussit Alexander Macedo, cum ipsum inuictũ ad macedonicos mores reuocare cõtenderet. Tolerantia, munere, moribus, & tẽpore, exasperans nimis placatur ira. Aulide remoratã classẽ breuis expiatio soluit. Audi poëtã diuinum sic disserentem,
Sunt faciles superi, precibus flectuntur.

Et idem,

Sacrorum nidore pio placantur, & ipsis
Nimirum uotis hominum: quæ si quis in illos
Errarit, ueniam rogans concepit in aris.
Enimuerò priuatis, & publicis: uiuentibus, & mortuis sacrificia, & Telete purgationẽ, & salutẽ afferunt. GRAE. Nõ philosophorũ patientia, æquanimitasq; non Hebreorum holocausta, non Atheniensium mores, non anni solares, non quod Roma, non quod Carthago, quod Mida, Cræsus, et Cyrus aurũ possederunt

DE CRUCIATV ET EXILIO

derunt in mea uota irati dei iram flecterent. L A. Mi hospes. Quæ tanta est indignationis causa? Mentem te obseruanti aperi. G R A E. Amice si delectabilia mentem adiuuant, delectantq; tristia exulcerant, & excedunt. Nam isthæc remoratio uulnera reuocabit: non me urgeas, precor. L A. Hospes, quod digestum est, facilius emittitur. Sinas precor te amari: uirum nactus es, cum quo gaudere, & tristari licet. Dicit quæ tantarum erumnarum causa. G R A E. Amice, epistolium amoris scriptitatum cum suauio meo misissem, in quo meos decantabam adores: & nocturnam pro more ueneream colloquutionem rogabam, uernæ inopia mentis laboranti, sed aliter fideli, ob signandum comendauimus. Id, quo funditus periret: Verna amisit, quod ad manus iuuenis peruenit: qui illico per subornatam mulierculam lenam meo nomine reddi iussit, nec discessit, quo ad rogata & scripta impetrauit. adulter noctis horam obseruans, hostium pulsat, signum amatore nunciante. Nimum ardentem adulterum hospitio, thoro, et amplexu mulier excipit. Domum suam tardiusculè, quam scriptum fuerat, peto: clausas fores cõperio: sinistri aliquid accidisse ratus recedo: scala humeris imposta redeo: fenestras pessulatas sentio: gemens, & eiulans corpus lassum firmo: pudicitiam mulieris laudo: tarditatem accuso: alienos amores metuo: insidias formido: interceptas literas suspicor: igne domum adoriri placet: iram uinco: ferocitatem mentis depono: mihi impero, adulator & irascor

CVPIDINIS DIALOGVS

Et irascor. Dum animus ad diuersa fertur, ad do-
mū propriā me recipio, uernā accerso, & interrogo,
cui epistolium consignasset meum. Miser abortis la-
chrymis amissum ingenuē fatetur. Per caput uagatus
ensis, uita eum priuauit. Vias, & angustos lustrō,
ad locum lachrymarum reuenio: iam Phœbus inter
aureos fratris sinus, cornua pallēs recondebat. Quā-
do dulciolo Glycerij meæ amplexu expeditum adul-
terum per posticum exire cerno, me ipsum sum ui-
sus uidere. Nam tali habitu, & incessu gradiebatur
simulatus ganeo: formam assumpserat meam: simula-
crum ratus faciem contraxi, amens restiti, dolore, &
timore concitus, quanto citiūs potui, ferrum per ilia
dimisi, nec mora, animam efflauit miser. Acutiore ui-
su manūq; sagā hunc speculor, epistolium in manu re-
perio: dolos muliebres commentatus, aliquid dicturus
dissimulans, domum suam irrepo: descendit, ut dicta
libens auscultaret, causam tam subiti reditus anxia
rogat: sedens ipse contremisco, aduro, palleo, uerba
imperfecta pronunō. Admiratio Glycerium cepit,
quæ genibus aduoluta meis, uerbo, & osculo solaba-
tur, secretiq; mei participem fieri exorabat. Et quo
me in risum adduceret, nocturnæ colluctationis om-
nia singulariter recēsebat, & dixit, Labia mulies cō-
saniata, meum (quo ad uixero) representabunt amo-
rem, dulces amplexus te haud immutare debuerant.
Dulcē meum amabò solare, & plaude precor. Ipse
ego ut Priami coniunx, efferatus auream eius comam

DE CRUCIATV ET EXILIO

*manu apprehensans , acephalatum humo reliqui. Truncum illum ut conspexi , irriguere comæ, caligauit uisus, & corpus exanguæ, ut ceruus uulnere confossus ad antrum se recepit, quo doloris inanitatem ac liquidissimæ sedaret. Principio quietis sensi uagantem umbram, quæ diceret, Græcule diu te , ut Tantulum foelicitent, pœnâsq; luens serò me uisurus es. Minime uoce exterritus, quis sit, interrogo. Tuæ Glycerij Genius sum inquit. G R A E. Quid affers inq;? Glyceriû, Quod optasti, amorē, & sonā, hostēs semper habeto: & ubi ædita uita remeaueris , gēnius te possideat manus: & sic eat quicumq; ingratas uices rependit. Expergesctus, cœlum , terrā, & fatū detestor, manes gloriosos uocito , et sicut umbrā nocentis numinis instinctū sequor, et pauētis animæ dolorē sentiēs, mortē exoro, quæ sola solatiū prestare potest: nec uiuēs, nec moriēs hanc uitā duco . L A. O nimū inconsulta amātis, immo furentis rabies. Quis docuit Veneris furtâ, & quæ sub lodice aguntur, epistolio mādare? Quis docuit quæ noctu, & sine arbitris gerūtur, referare? Cùm de arcano Metellus interrogaretur, respondisse, fertur, Si scirem tunicam mei secreti consciam esse, ipsam cremarem. Enimuerò plures lingua, quàm gladius uita, & honore priuauit . Quid dulcius ? quid suauius? quid diuinius amanti contingere potest, quàm coram gesta, & amores referre ? Nam confabulatum iri, cœlesti munus est. Dulciola uerbula ipsam Venerem iâ collapsam adiuant. Iuuenē occidisti, quem nō
obstricta*

CVPIDINIS DIALOGVS

obstricta fides, sed tua ignauia, loci opportunitas, & mulieris forma adulterũ fecere. Artẽ cũ calleret, te docuit. Multũ ci debes, qui te solertẽ reddidit. Cæsar cũ de pellicatu Pompeiæ, de que turbatis cerimonijs Clodium accusare posset, renuit, tacuitque, satiũs ducens ab uxore diuortere, quàm iuuenem amoris æstuantem perire. Adulter, quem occidisti, quo inconcessam, inexplebilẽmque satiaret libidinem, multa noctis pericula, et incommoda obiuit. Mulieri, & familiæ ignotæ temerè se credidit. Facile ei contingere potuisset, quod Tarquinio Lucretiæ stupratori euenisse scribit hystoria. Petulantia, et ætati quibus nimium fauet Venus, indulgendum fuit. Ad penè mortuam accessit Gaenus, falsus, adulter, homo incompressus, temeritatis, & licentiæ plenus. Sed quid non lasciuiam, despumansque libido? Sed cor amoris æstuanis in uerum amorem nos conglutinat: noctu mulierem dolo oppressit. Nihil interest, ac si in somnis cognouisset. Paulinam Mundus Romanus cùm cognouisset sub specie Anubis, dei auxilio à Cæsare mulctatus est, & maiorem poenam uehementia amoris excusauit, nec à uiro propterea repudiata est. Longè plus potest lachrymula, gemitus, suspirium, uerbulum, uox, nuncius, & munusculum, quàm omnis furtiua uoluptas. Quòd Ganymedem Iupiter rapuit, uirtuti non datur, sed quòd ultro exhibetur, miris laudibus effertur. Nam labore, et ingenio facta, generi, & ætati cariora, et stabiliora sunt: furto sublata, facillè labuntur. Hunc pro tua dignitate

DE CRUCIATV ET EXILIO

illesum abire si iussiss es, Cesare maior eras, qui Sextum ad Pontificatum adhelantem, & in eius necem mediatum, muneribus cōdonatum à se dimūsit. Tuam Glycerium, quam unice amabas, saluare debuisti. Nā bello decemnali repetitam, & stupratam recepit, et magnificet Menelaus. Et Sabini raptas suas, sanguine, & dolo repetebant: quia peccata, quæ animi cōsensuarent, haud crimini dantur. Lucretiam ui adortā, et uiolatam, ut superuiueret, magno labore, & amplexibus, & lachrymis pater, & coniuix orarunt. Et hanc tua culpa cognitā de medio sustulisti. Enim uerò Pyrrhum Epyrrhotarum regem imitatus es, quem in acquirendo maximè, in conseruando uerò aptum minimè fuisse scribunt. Nam cōsummati ingenij plus est conseruare, quàm acquirere. Vernā mentis inopiam perdidisti, cum diuini sit animi potius affectum, quàm effectum pensitare, in quo quidem genere Parthorum reges maximè efferuntur. Et quò omnite flagitiorū genere obrueres, Cupidinē exilio plectendum curasti. Quis sapiens, compositusque, qui in superos exandescat? Mezentium deorum contemptorem pœnas meritas luisse apud Maronem cautum, scriptumque legitur. Et hæc idem Achillem in Apollinem, & Fluuium imprecatum tradit Homerus: Propterea deorum ira in sacello turpiter occubuisse fertur. Quis deorum preter Cupidinem cœlum, terram, & omnia domat, & uincit? Quis efferum, seuūmque pectus Elissæ preter Cupidinem domuisset?

CVPIDINIS DIALOGVS

nuisset? Qui si abfuisse, haud staret Roma. Quis Argonautas seruare potuisset? Quis Theseum ex Creta adduxisset? Quis ad Orchum uisendum, lustrandumque fidos socios armasset, animassetque? Quis carmen canere docuisset? Quis turbatum, indigestumque uultum illius prioris orbis ad formam utilem compositam, ornatamque redegit? Solus iste, cui omnia debent. Quicquid excogitari, dici, aut scribi potest, amorem sensit. Et tu nimium audax, quò te perpetuo mœrore conficeres, urbe expulisti.

G R A E.

Intimus timor ita spem ademit, ut nunquam deos ignotos putem. Et quotiens acerba memoria mea Glycerij occurrit, ita me dies, & noctes agitat, cruciatque, ut si cœlesti munere daretur, nil aliud quam oppetere, mihi exoptarem. Sed postquam fato id datum est, interiora uultures exedant, nec poena deficiat, quoad misertus Charon me miserum, infœlicemque, quò libuerit, traiciat.

L A.

Mi hospes si tibi ipsa non defueris, haud diuinam mansuetudinem minime defuturam arbitror. Enimuerò uiro prouido deus bonus est rector: insipido uerò libido, desperatio, & ruina. Si fieri potest tui compos factus ægro animo solatia perquire. Cogor & ipse in curas tuas: et nisi scirem nimium audax uideri, et esse cõsiliū meum, de prouocatione ad cœlites cogitandum ducerem.

G R A E.

Heus amice ex flamma in ignem me ire sentio. Sensere & cœlicolæ hunc cupidineum furorem. Nam sub iudice suspecto certandum nobis esset.

Noli

DE CRUCIATV ET EXILIO

Noli afflicto, et nimium egenti laborem addere. Sat, sat in tuta solitudine poenas posse luere. Nam uiuens omnis Cupidinis præda est: et nisi æquus opitularctur deus, haud in tam immortalis bello subsisteret mortalis. Cælum, terra, et mare, huius belli plena sunt: sera parum prudentia iuuat. Discat meo exemplo posteritas, hūc immortalem deum Cupidinem uenerari: suāque, et aliena cautiùs, et sapientiùs negociari. Hinc Latine amice. saluus, felix, sospes abi. L A. Tu quòq; mi Græcule uale, et quantum potes plaude, bona fortuna comit.

FINIS

DANIEL DES GUEZ

Spes mea est in deo

quoniam ubi est spes
officio et curi
fuerit in deo idem est deus

~~et in deo~~

~~et in deo~~

~~et in deo~~

o 22/10/1
30/1
100/1

To C

1/2

in the co

at .

~~_____~~

~~_____~~
~~_____~~

m
16
1502 25 6
w no yugana

1502 25 6

1502 25 6
1502 25 6
1502 25 6
1502 25 6

1502

1502 25 6

in a year
of 1874

in the year

of 1874

()

1874

the ... the ... the ...

the ... the ... the ...

the ... the ... the ...

the ... the ... the ...

the ... the ... the ...

P